

”Sveriges digitala bibliotek”

Ett samarbete mellan Kungl. biblioteket, Svenska Förläggareföreningen och Sveriges Författarförbund

Den idé som förenar oss är att vi vill skapa ett digitalt bibliotek där den samlade svenska bokutgivningen görs tillgänglig för allmänheten på nätet. I den här idéskissen kallar vi det ”Sveriges digitala bibliotek”.

Här ska man kunna läsa böcker som inte går att köpa på marknaden.

Vi som står bakom denna idéskiss är tre centrala aktörer på litteraturområdet:

Sveriges Författarförbund (SFF)

Svenska Förläggareföreningen (SvF)

och

Kungl. biblioteket (KB)

SFF värnar yttrandefrihet och upphovsrätt sedan 1893. Det digitala biblioteket behöver slå vakt om båda. Författarförbundet strävar efter en bred samsyn kring digitaliseringen av vårt litteraturarv och bidrar till att det görs tillgängligt för allmänheten på rimliga villkor. Genom att förhandla och sluta avtal kan vi bidra med stadga åt projektet. Författarförbundet gläds åt samarbetet i det här projektet som är en förutsättning för en långsiktig satsning som tar tillvara allmänhetens, författarnas, översättarnas och förläggarnas intressen.

SvF representerar genom sina 70 medlemsförlag en stor del av den svenska allmänutgivningen av böcker. Bokförlagen har under den senaste tioårsperioden breddat sin verksamhet och blivit ljudboksutgivare. Nu växer även utgivningen av e-böcker och det är en ambition hos många förlag att kunna publicera författarnas verk i olika tekniska format och försäljningskanaler.

KB, Sveriges nationalbibliotek, har sedan 1661 samlat in, bevarat, beskrivit och tillhandahållit den svenska tryckproduktionen i dess helhet. I kraft av sina rika samlingar har KB därför en unik position i svenskt kultur- och samhällsliv. För att nationalbiblioteket ska kunna fungera fullt ut som en modern resurs för forskning och studier krävs idag att tillhandahållandet av det litterära kulturarvet kan ske även i digital form. Hitintills har dock digitaliseringen av samlingarna varit mycket begränsad.

Hur vi vill gå vidare

Detta är ett stort projekt som kommer att ta tid att förverkliga. Vår idé är att börja digitalisera äldre verk och att tillgängliggöra dem på KB:s webb. Huvudinriktningen ska vara att böcker som inte går att köpa i tryckt form eller som e-bok ska tillhandahållas fritt för läsarna. Tillgängliggörandet kan dock anpassas efter olika förutsättningar.

SFF och SvF ska i samarbete med övriga representanter för rättighetshavare och producenter verka för att rättigheterna ska kunna klareras på ett enkelt sätt. I dagsläget är det komplicerat att förvärva rättigheterna för massdigitalisering av böcker som görs tillgängliga på nätet. Upphovsrättslagen är dock f.n. under översyn och regering och riksdag har möjlighet att fatta beslut, som underlättar förverkligandet av Sveriges digitala bibliotek. KB, SFF och SvF är överens om att villkoren för digitalisering och tillgängliggörande på nätet bör regleras genom kollektiva avtalslicenser.

KB ska ansvara för digitalisering av materialet och för den portal där böckerna görs tillgängliga för läsarna. Sveriges digitala bibliotek är ett forsknings- och utbildningspolitiskt projekt. Det finns även ett allmänintresse i att göra vårt kulturarv tillgängligt för så många som möjligt. Det är en av grundstenarna i EU:s kulturprogram, och även en del av informationssamhället, inom vilket många länder i detta avseende kommit betydligt längre än Sverige. Vår tanke är att det digitala biblioteket tar vid där den marknadsdrivna utgivningen slutar. Det är därför nödvändigt att en finansiering kommer till stånd genom vilken KB får ökade ekonomiska resurser, såväl genom privata som statliga initiativ, för att det digitala biblioteket ska bli verklighet.

Som inledning till ett förverkligande har KB, SFF och SvF för avsikt att initiera ett begränsat pilotprojekt på temat "Fyrtioalister" med ett urval av lyrik, prosa och tidskriftsartiklar från Sveriges litterära 1940-tal.

Stockholm den 15 december 2009

Kungl. biblioteket

Sveriges Författarförbund

Gunnar Sahlin
Riksbibliotekarie

Mats Söderlund
Ordförande

Svenska Förläggareföreningen

Kjell Bohlund
Ordförande